

Český svaz ochránců přírody

ČSOP (dobrovolné sdružení fyzických a právnických osob, které spojuje aktivní zájem o ochranu přírody a životního prostředí) je největší nevládní organizací v ČR – v současné době má téměř 10000 členů. Organizace úzce spolupracuje s orgány státní správy, s místními samosprávami, školami i s dalšími nevládními organizacemi. ČSOP je členem IUCN (Světového svazu ochrany přírody), Eurosite (sdružení evropských organizací, zaměřených na ochranu přírody) a zakládajícím členem Českého národního komitétu UNEP (Programu OSN pro životní prostředí).

„ČSOP se snaží působit na občany v duchu odpovědnosti za přírodu a životní prostředí. Vede své členy k úctě a lásce ke všemu živému a jedinečnému. Chápe přírodu jako soubor všech živých organismů včetně člověka, jejich prostředí a vztahů mezi nimi navzájem. V tomto vztahu uznává rovné právo mezi člověkem a přírodou.“

Cíle

Posláním Svazu je ochrana a obnova přírody, krajiny a životního prostředí, ekologická výchova a podpora trvale udržitelného života. Toto poslání naplňuje Svaz zejména tím, že

- a. obhajuje právo občanů na zdravé životní prostředí, napomáhá zajišťovat právo občanů na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů,
- b. se zapojuje do tvorby zákonů a ostatních obecně závazných právních předpisů a jiných dokumentů v oblasti ochrany přírody a životního prostředí a zaujímá k nim stanoviska,
- c. se podílí na projednávání záměrů v oblasti územního plánování, vytváření územních systémů ekologické stability, posuzování vlivu na životní prostředí, a dalších koncepčních dokumentů, účastní se správních řízení týkajících se ochrany přírody a životního prostředí,
- d. podílí se na činnostech v ochraně přírody a životního prostředí, které vyplývají z příslušných mezinárodních úmluv zavazujících ČR,
- e. provádí aktivní odbornou, vzdělávací a výchovnou činnost, zvláštní důraz klade na výchovu dětí a mládeže,
- f. vede své členy i ostatní občany k aktivním ochrannářským formám pobytu v přírodě a v rámci svých možností k tomu vytváří podmínky,
- g. podílí se, především ve spolupráci s orgány státní správy ochrany přírody a krajiny České republiky, na zajištění péče o všechny kategorie chráněných území, památné stromy, přírodní parky, významné krajinné prvky, o zvláště chráněné a vzácné druhy rostlin a živočichů,
- h. vyhledává hodnotné a významné části přírody a krajiny a navrhuje je k ochraně, podílí se na výkonu služby stráže přírody,
- i. pomáhá udržovat a obnovovat historické struktury krajiny a propagovat ekologicky vhodný způsob života,
- j. podílí se na ochraně a obnově kulturních památek a ostatních dokladů kulturního bohatství naší vlasti,
- k. provádí ediční, propagační a osvětovou činnost,

- l. spolupracuje s tuzemskými, zahraničními i mezinárodními organizacemi, jednotlivci a iniciativami, které se zabývají ochranou přírody a životního prostředí, a to zejména v oblastech hraničních chráněných území a ochrany migrujících druhů,
- m. získává do vlastnictví či nájmu nemovitosti významné z hlediska ochrany přírody a péče o životní prostředí či pro účely zajištění své činnosti,
- n. provádí hospodářskou činnost zejména v oblasti péče o přírodu a životní prostředí, a to především k zajištění prostředků pro naplnění svého poslání a výše uvedené činnosti.

Činnost

Pozemkové spolky

Pozemkové spolky jsou neziskové organizace, pečující o cenné přírodní a historické lokality na základě jejich vlastnictví či dlouhodobého právního vztahu k nim (např. nájmu, věcného břemene). ČSOP vykonává funkci Národního pozemkového spolku, zastřešuje tak činnost regionálních pozemkových spolků. V České republice v současné době funguje 35 akreditovaných pozemkových spolků. Zde jsou příklady některých z nich:

Pozemkový spolek "Dej přednost přírodě" (Společnost pro ochranu Prokopského a Dalejského údolí), ***PS "Kosenka" pro přírodu, krajinu a památky Valašskokloboucka***, ***PS "Mokřady a louky Liberecka"***, ***PS "Veronica"***, ***PS "Vysočina" ochránců přírody a ornitologů***, ***PS aluvia dolního toku řeky Dyje***, ***PS Hády***, ***PS Podbeskydí***, ***PS pro zachování přírodních hodnot Uherskohradištska***, ***PS Sázava***.

Ochrana biodiverzity

"Ochrana biodiverzity" je národním programem ČSOP. Komise ochrany přírody ÚVR (ústřední výkonné rady) ČSOP každoročně vyhlašuje několik výběrových řízení na projekty v oblasti ochrany biodiverzity. Do těchto výběrových řízení se mohou zapojovat jednotlivé články ČSOP, od roku 2000 do některých z nich i další neziskové organizace či jednotliví členové ČSOP. V současné době program zahrnuje tyto dílčí okruhy (programy):

Ochrana druhů – programy:

„Ohrožené druhy dřevin“ Hlavním úkolem programu je zachování a posílení současných populací původních druhů stromů, keřů a polokeřů na území ČR. Spočívá v aktivní ochraně druhů dřevin, které jsou na pokraji vyhubení nebo jsou díky tlaku ze strany člověka izolovány v malých roztroušených populacích. Předpokládá podrobné zmapování známých míst výskytu a jejich management, záchranné pěstování sadebního materiálu, realizaci výsadeb a tvorbu klonového archivu. V roce 2000 byla sestavena databáze ohrožených druhů dřevin, jejich pěstitelů a výsadeb na území celé republiky, která je průběžně doplňována. Přihlášené projekty se mohou týkat pouze druhů uvedených v Seznamu dřevin.

„Orchideje“ Snaží se o zajištění původního obhospodařování v místech výskytu vstavačovitých, jedná se o mapování nových lokalit, sledování stavu populací, biologii jednotlivých druhů aj. Od roku 1999 vzniká centrální databáze výskytu vstavačovitých, do níž jsou zahrnovány veškeré údaje, vzešlé z realizace projektů.

„Ohrožené druhy bylin v lese“ Program je zaměřen především na ochranu ohrožených bylin v lesích, na lesních okrajích, skalách, světlínách, podmáčených místech a dalších lokalitách ležících na pozemcích ve správě státního podniku Lesy České republiky a mimo území maloplošných zvláště chráněných území (NPR, NPP, PR, PP). Většinou jednotlivé drobné

akce (monitorovací i praktické zásahy), které nevyžadují velké náklady. Do programu lze zahrnout též mapování nižších rostlin (např. mechorostů).

"Formica", "Bombus a ostatní ohrožené včely", "Ohrožené a chráněné druhy motýlů", "Vážky", "Rak", "Ohrožené a chráněné ryby a kruhoústí", "Sledování a ochrana obojživelníků", "Sledování a ochrana plazů", "Alcedo", "Sledování a ochrana dravců a sov", "Sledování a ochrana netopýrů", "Rod Ciconia a ostatní brodiví", "Ptáci zemědělské krajiny", "Podpora hnízdních možností zpěvných ptáků v lesích", "Krajové odrůdy ovocných dřevin", "Ochrana velkých šelem", "Lesní hmyz (mimo Formica)" (také ke všem dalším programům je na webových stránkách ČSOP více informací).

Ochrana biotopů – programy:

"Ochrana vodních a mokřadních ekosystémů v lesích", "Obnova květnatých luk".

Záchrana zvířat

Pod patronací ČSOP existuje projekt **Národní síť stanic pro handicapované živočichy**. Tato síť sdružuje subjekty pečující o zraněné a nemocné volně žijící živočichy. Cílem projektu je takovými živočichům zajistit pomoc a umožnit jejich plnohodnotný návrat do přírody. V současné době síť tvoří 23 členských a 6 přidružených stanic.

Členské stanice Národní sítě – vykonávají svoji činnost na určitém území – ta se vzájemně nepřekrývají a dohromady pokrývají území celé ČR. Na tomto území stanice zajišťuje úschovu a dokrmění nalezených opuštěných mláďat volně žijících živočichů a jejich přípravu na plnohodnotný život v přírodě, dokrmění a uvedení do kondice nalezených vyhladovělých (díky klimatickým či dočasným zdravotním problémům) volně žijících živočichů a jejich opětovné vypuštění do přírody, léčbu zraněných volně žijících živočichů a jejich opětovné vypuštění do přírody. Stanice je k dispozici orgánům státní ochrany přírody. Dle možností stanice dále provádí: záchranné transfery živočichů (např.: přenosy ohrožených ptačích hnízd, přenosy chráněných měkkýšů a raků z vypuštěných vodních nádrží, přenosy nevhodně umístěných letních kolonií netopýrů, hnízd čmeláků a mravenců apod.) ekologickou výchovu a osvětovou činnost.

Přidružené stanice Národní sítě – nemají vlastní svěřené území v rámci Národní sítě. Jsou vázány na některou z členských stanic. Většinou zajišťují péči o určitou specifickou oblast nebo o určitou skupinu živočichů.

Mladí ochránci přírody

Součástí činnosti Svazu je práce s dětmi a mládeží. K zajištění ekologické výchovy dětských členů ČSOP se zřizují kolektivy MOP.

Ekocentra

Ekocentra ČSOP zřizuje k zajištění ekologické výchovy, osvěty, vzdělávání a propagace.

Vydavatelská činnost

ČSOP vydává různé tiskoviny od informačních letáků po rozsáhlé publikace, od populárně naučných a metodických příruček po odborné sborníky. Některé z nich:

Všeobecná informační periodika: *Krása našeho domova* (členský časopis Českého svazu ochránců přírody), *Depeše* (zpravodaj s aktuálními informacemi o ČSOP), *Depeše juv* (aktuální informace pro oddíly Mladých ochránců přírody),

Odborné periodické publikace: *Vážky* (sborník referátů z tradičního celostátního semináře odonatologů), *Formica* (odborný časopis věnující se problematice výzkumu a ochrany lesních mravenců), *Lampetra* (bulletin pro výzkum a ochranu biodiverzity vodních toků),

Metodická řada ČSOP: Např. *Ochrana obojživelníků, Ochrana živočichů v ČR, Labutě, bílé skvosty naší přírody, Ohrožené odrůdy ovocných dřevin, Strom ve městě, Bolševník velkolepý, Ochrana biodiverzity malých vodních toků, Vážky – výzkum a ochrana, Ochrana ryb a mihulí,...*

Publikace o problematice pozemkových spolků,

Další publikace: *Výroční zpráva, Vlk se vrací, Pták roku, Vítáme vás v ČSOP, Zelená karta, Uklid'me svět*, publikace pro děti (vydává Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP).

Organizace vydává také **plakáty a další propagační materiály** (letáky, samolepky).

Další činnost

ČSOP se účastní *správních řízení, připomínkuje zákony*, je *koordinátorem mezinárodní kampaně „Uklid'me svět“*, zabývá se *péčí o nelesní zeleň*, problematikou *invazních rostlin*, pořádá *soutěže* (Zelená stezka – Zlatý list, Ekologická olympiáda), věnuje se *ochraně kulturních památek, péči o studánky* a také pořádá mnohé *kulturní akce*.

ČSOP spravuje **webové stránky** (www.csop.cz) – zveřejňuje **tiskové zprávy**, vydává **depeše** (informační zpravodaj sloužící k předávání aktuálních informací mezi ústředím Svazu a základními organizacemi, případně dalšími zájemci; jsou v nich mimo jiné informace z jednání ústředních orgánů ČSOP, pozvánky, vyhlášení výběrových řízení, ekonomická poradna, diskuse nad aktuálními tématy či nové subjekty zapojené do programu Zelená karta), zveřejňuje **kalendář akcí**. Na webových stránkách organizace je také možné najít mnoho dalších **odkazů** – na spolupracující a partnerské organizace, další týkající se životního prostředí. ČSOP zde také nabízí **odbornou pomoc** a vede **poradnu**.

Financování, pomoc dobrovolníků

Členové organizace platí **členské příspěvky**.

Organizace přijímá **finanční dary**.

Dalším zdrojem financí je **sponzorství**.

Časopis *Krásy našeho domova* lze podpořit zakoupením **předplatného** či **inzerce** na jeho stránkách.

Možný je nákup dalších **tiskovin a propagačních materiálů** (trička,...).

Program **Zelená karta** je systém slev na vstupném, službách či zboží pro členy ČSOP. Organizace naopak poskytovatele slev zmiňuje a propaguje ve svých tiskovinách, na svých akcích.

Organizaci pomáhá také spolupráce dobrovolníků při **práci v terénu** (sázení stromků, údržba studánek, vyvěšování ptačích budek,...), **v kanceláři**, jinou **odbornou pomocí** (překlady, posudky,...), **propagační aktivit ČSOP**,...

„Nejasnost“:o)

ČSOP je tedy zcela „dobrovolnická“ organizace – nikdo jejich členů není placen?